

Vojna

Iz zasedene Poljske

Nemški kancler Hitler v Varšavi

Naše zadnje poročilo s severnega bojišča smo zaključili s predajo Varšave in trdnjave Modlin Nemcem po 22 dnevni junaški obrambi. Poljski branilci so odložili 29. septembra zvečer orožje in so vkorakale nemške čete v poljsko prestolnico 2. oktobra. Radi predaje Varšave je bilo po vsem nemškem rajhu od vlade zapovedano sedem dni trajajoče razobešenje zastav.

Proslava zmage nad Poljsko je dosegla višek 5. oktobra, ko se je pripeljal v letalu v Varšavo na veliko vojaško paradno kancler Hitler. V Varšavi so priredili voditelju Nemčije svečan vojaški sprejem. Popoldne je prisostvoval veliki vojaški paradni v Varšavi zbrane nemške vojske. Parade sta se udeležila tudi oba vrhovna poveljnika nemških armijskih zborov, ki nadaljujejo čiščenje krajev poljskih razkropljenih čet vzhodno od reke Visle. Ti razkropljeni povzročajo Nemcem velike preglavice.

Ob tej priliki ne bo odveč, ako pokličemo čitateljem v spomin, da je znamenito središče poljske države Varšava tokrat od svojega obstoja že petič v tujih rokah. Leta 1656 so ga naskočili brandenburški in švedski polki, ki so mesto osvojili v treh nočeh. Leta 1794 so se pojavili pred vrati Varšave Rusi. Osvojili so si mesto z naskokom. Leta 1831 so Rusi zopet naskočili mesto in ga zavzeli, ker se je bilo pridružilo poljskim upornikom. Leta 1915 je v Varšavo vkorakala nemška vojska in je ostala tam do leta 1918.

Krog nove poljske vlade

Zadnjič smo poročali, da je imenoval novi predsednik poljske republike Ladislav Rackiewicz v Parizu vlado pod predsedstvom generala Sikorskega. Novi predsednik Poljske je 30. septembra izdal na Poljake poslanico, v kateri zagotavlja svoje rojake, da v tej vojni Poljska poslednjič preliha svojo kri in da bodo posledice te vojne takšne, da bo zaplapolala zastava pravice na takšnih mejah Poljske, da jih bodo mogli Poljaki v miru uživati in tudi smotrno braniti. — Anglija je 4. oktobra priznala novega predsednika poljske republike Rackiewiczza kot vrhovnega predstavnika Poljske. Prav tako so novo poljsko vlado priznale tudi že Združene države Severne Amerike, Turčija, Mehika itd. — Novi predsednik je poleg že zadnjič omenjenih članov nove vlade imenoval dne 3. oktobra za ministra brez listnice generala Jožefa Halerja in Aleksandra Ladosa, člana kmetijske stranke. Sedanji predsednik poljske vlade general Sikorski je po svojem prvotnem poklicu inženir za gradnjo mostov. Leta 1914 je bil imenovan za polkovnika poljskih legij. Na tem položaju je vodil obrambo Lvova. Ko je leta 1919 izbruhnil poljsko-ruski spor, je bil Sikorski imenovan za generala ter se

je udeležil velike ofenzive ob strani maršala Pilsudskega. V odločilnih dnevih avgusta 1920 je Sikorski poveljeval v bitki pred Varšavo petemu armadnemu zboru, ki je odločil bitko med Rusi in Poljaki v prid Poljske. Leta 1921 je bil Sikorski imenovan za šefa poljskega generalnega štaba, leta 1922 je postal ministrski predsednik, leta 1924 pa vojni minister. Ves čas po tej dobi se je posvetil vojaški orga-

nizaciji Poljske in je organiziral poljsko vojno industrijo.

Angleško-francosko posojilo Poljski

Pred izbruhom sovražnosti med Nemčijo in Poljsko je Anglija dovolila Poljakom večje posojilo, katero pa ni bilo izplačano. Sedaj bo dala Angleška poljski vladi v Parizu pet, francoska vlada pa 6 milijonov funtov (skupno 1320 milijonov dinarjev) za organizacijo poljske armade na Francoskem

Zapadno bojišče

Dne 3. oktobra 390 kvadrat. kilometrov nemškega ozemlja v rokah Francozov

Dne 3. oktobra so prodrle francoske čete ob luksemburški meji in pri Hornbachu v globino na nemška tla po tri in pol kilometra, v okrožju Warndt pa 13 kilometrov. V celoti je bilo omenjeni dan v francoskih rokah 390 kvadr. kilometrov nemškega ozemlja. Francoske postojanke

so bile v začetku minulega tedna potisnjene tako daleč v nemško zaledje, da nemško težko topništvo ni več doseglo francoskih utrd Maginotove obrambne črte. Nemci so tudi spoznali, da postaja francoski pritisk na nekatere dele njihove Siegfriedove linije nevaren. Zato so skušali zboljšati svoj položaj z napadi na nož, ki pa so bili vsi odbiti z velikimi zgubami za napadalce.

Dogodki na morju

Iz Atlantika v Baltiško in Severno morje

V našem zadnjem vojnem poročilu smo s podatki beležili, kako se je začelo kazati pojemanje napadalnosti nemških podmornic v Atlantskem oceanu, ker so Angleži ter Francozi oborožili vse svoje trgovske ladje, katere spremlja povrh še bojno brodovje in letala. Nemško mornariško poveljstvo je odpoklicalo iz Atlantika vse svoje velike podmornice, katere so se nahajale na prežah od izbruha sovražnosti. Angleži trdijo, da je bilo nemško pomorsko vodstvo bridko razočarano spričo malega odstotka nemških podmornic, ki so se sploh vrnile v svoja oporišča, ker jih je bila večina potopljenih ali do nerabnosti poškodovanih. V prvem podmorniškem navalu so sodelovale nemške podmornice od 250 ton dalje, in teh je imela Nemčija 1. januarja 1938 vsega skupaj 19. Toda

prav te podmornice so pretrpele največje izgube. Teh vrst podmornic ima torej Nemčija zdaj samo še neznatno število, od drugih obalnih podmornic pa jih ima komaj kakih 25. Te podmornice se ne morejo uporabiti za dolge plovbe. Ko ni več imel preostanek nemških podmornic v Atlantskem morju nobenega zgloda več, so prestavili Nemci delovanje svojih lahkih podmornic v Baltiško in Severno morje, kjer se je začelo njih delovanje razvijati v dveh območjih: prvo je na severu ob skandinavski obali, kjer potaplajo podmornice norveške ladje, drugo pa v prostoru, ki veže Baltik in Severno morje. Ker pa želi Anglija za vsako ceno vzdrževati trgovinske zveze s skandinavskimi državami, zato bo tudi od nemških podmornic ogroženo območje skrbno zastražila.

Kaj pravijo odgovorni činitelji?

Peta izjava angleškega predsednika vlade

Dne 3. oktobra je podal angleški ministrski predsednik v parlamentu peto izjavo o angleških in francoskih ciljih v tej vojni z ozirom na nemško-rusko zvezo in na zasedbo Poljske, kateri bi naj sledil mir po predlogu Nemčije ter sovjetske Rusije s posredovanjem Italije. Chamberlain je poslancem povedal, da ni prejela angleška vlada do 3. oktobra še sicer nobene mirovne ponudbe, a kljub temu pravi on kot ministrski predsednik, da je glavni vzrok, da so se spustili Angleži v vojno, ta, ker je bil občutek v Angliji ter Franciji, da so sedanje razmere v Evropi, ko morajo mnoge države bodisi žrtvovati svojo svobodo ali pa v obrambo svobode mobilizirati, nevzdržen.

Nemčija dolži Anglijo, da je ona kriva vojne, in sicer samo zato, ker ne preneha z vojno, ko angleški cilji še niso doseženi. Odgovornost za vojno pa leži na taistih, ki so vodili stalno politiko ponovnih napadov. Tega ni mogoče niti zanikati, niti opravičiti.

Dobesedno je izrekel šef angleške vlade naslednje pomembne besede:

»Nobenemu zagotovilu sedanje nemške vlade ne moremo verjeti. Prepegosto je že prelomila dano besedo, če ji je to prišlo. Ko nam bodo stavljeni mirovni predlogi, jih bomo gotovo proučili, toda le v smislu besed, ki sem jih pravkar izgovoril. Nihče ne sme nadaljevati vojne dalje, nego je to neobhodno potrebno, toda ogromna večina v Angliji in Franciji je odločena,

Iz raznih držav

V NAŠI DRŽAVI

Pri senatorskih volitvah 12. novembra bo izvoljenih 47 senatorjev. Državni odbor za volitve senatorjev je imel 3. oktobra v Beogradu sejo pod predsedstvom predsednika senata in predsednika državnega odbora g. dr. Antona Korošca. Na tej seji je bilo določeno število senatorjev, ki bodo izvoljeni 12. novembra. Dravska banovina bo volila 4 senatorje, drinska 5, zetska 3, banovina Hrvatska 13, vrbaska 3, dunavska 8, moravska 5, varcarska 5, mesto Beograd s svojim upravnim področjem pa 1 senatorja. V vsej kraljevini bo dne 12. novembra izvoljenih skupno 47 senatorjev. Na omenjeni seji je državni odbor določil volivne odbore za vse volivne enote.

V DRUGIH DRŽAVAH

Francoska vlada proti komunistom. Francoski senat in zbornica sta zaključila zasedanje. Francoska vlada ima po zaključitvi polnomočje, da izda nadaljnje ukrepe proti komunistom. Vlada je že razpustila 27 občinskih svetov s komunistično večino in je postavila tem občinam komisarje. Nadalje je uvedeno proti 43 komunističnim poslancem in več sto komunističnim občinskim svetnikom sodno postopanje radi razširjanja nedovoljenih knjig in spisov.

Rusija osvaja baltiške države. Zadnjih smo beležili, da sta se pobotali sovjetska Rusija in Estonija na podlagi pokroviteljstva, katerega je zavzela Rusija nad

da napravi konec vladi nasilja. Beseda, ki je katera koli vlada da, mora tudi držati.*

Hitlerjevi mirovni pogoji

Nemški državni zbor se je sestel v Berlinu 6. oktobra popoldne. Kot glavni govornik je nastopil kancler Hitler, ki je v poldrugo uro trajajočem govoru orisal zasedbo Poljske, sodelovanje Nemčije z Rusijo, odnošaje do sosedov in je podal tudi mirovne pogoje. Kancler se je postavil v očigled zloma Poljske na stališče, naj bo vzhodna Evropa nemška in ruska, osrednja Evropa pa naj bo prepuščena zanimanju Nemčije. Vojna se naj zaključiti in se naj sklene mir na splošni mirovni konferenci. Nemčiji se naj vrnejo kolonije in takoj bo pristala na delno razorožitev.

Ves Hitlerjev govor je bil prepleten z zvrčanjem krivde na sedanji obče nemirni položaj na verzajsko mirovno pogodbo, katera pa ne obstoja več za Nemčijo.

Za Jugoslavijo je važna iz Hitlerjevega govora naslednja kanclerjeva izjava: »Takoj po izvršeni priključitvi Avstrije k Nemčiji sem sporočil Jugoslaviji, da je tudi meja s to državo za Nemčijo odslej nespremenljiva in da želimo s to državo živeti v miru in prijateljstvu.«

*

Razmerje med Francijo ter Anglijo na eni strani in med Nemčijo na drugi strani se tudi po Hitlerjevem govoru ne bo spremenilo.

Predsednik angleške vlade Chamberlain bo v sredo, dne 11. oktobra, odgovoril na govor nemškega kanclerja Hitlerja.

Estonci, katerim je zasedla važnejša pristanišča, v katerih bo zgradila svoja vojna oporišča. Za Estonijo je prišla na vrsto Letonska, katero je zadela ista usoda kakor Estonijo. Najprej se je Letonija upirala ruskim zahtevam, toda ko je ista postavila na mejo 20 ruskih divizij, »da bi podprla svoje zahteve«, se je Letonska udala sili. Dne 5. oktobra je bila v Moskvi podpisana pogodba za deset let o medsebojni pomoči med Rusijo in Letonsko. Letonska prizna Rusiji pravico do ustanovitve oporišč za vojno brodogej v lukah Libava in Vindava, dalje več letališč in zavetišč za rusko topništvo. Ruska vojska ima pravico, da na svojo roko vzdržuje v vseh oporiščih točno določeno število vo-



Zemljevid baltiških držav, od katerih so spravili Rusi pod svoje pokroviteljstvo Estonijo (na karti Estland) ter Letonsko (Letland) in sedaj je na vrsti Litva (Litauen)

jaštva. V glavnem mestu Riga bodo oskrbeli Rusi obrambo proti napadom iz zraka. Rusija pa jamči Letonski meje proti vsem napadom od katere koli strani. Pogodba je stopila takoj v veljavo. — Za Letonsko pride sečaj na vrsto tretja od baltiških držav, Litva, kateri je že stavila ruska vlada predlog za sklenitev pogodbe o medsebojni pomoči. Dalje naj dovoli Litva Rusom dve letalski oporišči in prost prevoz za rusko blago preko litvanskega ozemlja v letonsko luko Libava in naj pristane na ljudsko glasovanje o pripadnosti vilenskega okrožja, katerega so Rusi sedaj odvzeli Poljski, a je mesto Vilna spadalo še po prevratu nekaj časa pod Litvo. — Baltiške države ležijo na severu Nemčije ob Baltiškem morju.

Sovjeti bi naj bili ob meji Indije. Kakor je znano našim čitateljem, so ustavili Rusi sovražnosti z Japonci v Mandžuriji nekaj dni pred tem, ko je bila sklenjena nenapadna pogodba med Nemčijo ter Rusijo. Po poročilih iz Njujorka od 3. oktobra so vkorakale sovjetske čete v najzapadnejšo pokrajino Kitajske, ki se imenuje Singkijang in vodijo čez njo pota čez pogorje Himalaja v angleško Indijo. Od Rusov zasedena pokrajina obsega 700.000 kvadrat kilometrov in ima 1.200.000 prebivalcev.

Zopet znaten uspeh Japoncev na Kitajskem. Poročilo iz japonske prestolnice Tokio trdi, da so obkolili Japonci v kitajski pokrajini Hunana 19 divizij in jih izločili iz vojne. Čete kitajskega maršala Čang kajšeka so pustile na bojišču — kakor poročajo napadalci Japonci — 10.000 mrtvih. — Nasprotno temu poročilu pa poročila nemški tiskovni urad, da se je Kitajcem v zadnjem trenutku posrečilo zaokreniti vojno srečo v svoj prid in da so pritiskali kitajske čete Japonce nazaj ter se tudi ubranile poraza.

Po krščanskem svetu

Sadevi brezverske šole so postali očitni na Francoskem. Početkom sedanjega stoletja je Francija dobila brezverno državno šolo. Verske zasebne šole naj bi se zatrle. V to svrhu je bila izdana prepoved verskih redov in njihovega delovanja v šolah. Verski redovi so bili ukinjeni, njihovi člani so morali iz Francije, samostani so se izpraznili. To pa je jako kvarno vplivalo na udeležbo Francije v katoliških misijonih. Od l. 1927. do l. 1933. se je število francoskih misijonarjev zmanjšalo za 45 odstotkov, število misijonarjev iz drugih držav pa je primerno naraslo. Tako se je število belgijskih misijonarjev povečalo za 35 odstotkov, nizozemskih za 50 odstotkov, irskih za 200 odstotkov, italijanskih za 85 odstotkov. Nemških misijonarjev po raznih misijonih je danes 12.000. Te številke so začeli natanko preučevati tudi takšni francoski politiki, kateri niso na verskem stališču. Vedno bolj so začeli uvidevati, da je nazadovanje števila francoskih misijonarjev pogubonosno za Francijo. Saj misijonarji delujejo predvsem za razširjenje božjega kraljestva med pogani, delujejo tudi za razširjenje kulture v smislu svoje lastne domovine. Iz tega uvidevanja je vzniklo spoznanje, da so omenjeni šolski in protiredovniški zakoni iz početka sedanjega stoletja Franciji v škodo. Drugi so ugotovili

škodljivost teh zakonov tudi z oziroma na notranje razmere Francije, ker je brezverna državna šola vzgojila v Franciji socialiste in komuniste, ki so nesreča za Francijo. Iz teh razlogov se pripravlja revizija in preosnova navedenih zakonov. Tej preosnovi se zoperstavlja svobodomiselnost učitelstva, ki je socialističnega in komunističnega mišljenja, in pokroviteljstva: socialistična in komunistična stranka, ki jo je sedaj vlada kot državni nevarno razpustila.

Duhovnik-junak. Španija je bila za časa državljanske vojne pozorišče velikih junških dejanj katoliške duhovščine, ki bodo ostala zabeležena v zgodovini. Tudi poljska duhovščina se je v mesecu septembru ob navalu tujih čet na poljsko ozemlje odlikovala s svojo zvestobo do dušnopastirskega poklica in požrtvovalno ljubeznijo do domovine. Papež Pij XII. je v javnem govoru pohvalil poljsko duhovščino, da ni pobegnila s svojih mest, marveč ostala doma, vršila svojo dušnopastirsko dolžnost ter dajala ljudstvu pogum. Nekateri so proslavili svoje ime z junškimi čini. Med temi je poljski vojaški kurat Anton Takovsky. Star je 62 let in je bil že med svetovno vojno vojaški duhovnik. Pozneje pa se je izuril za pilota in je bil eden najdrznejših in najbolj